

Virsraksts: Par preču muitas vērtības noteikšanu (Muitas likuma 161.pants)

Tēze: Konstatējot nepatiesus vai kļūdainus preču kodus muitas deklarācijā un nosakot preču muitas vērtību pēc muitas rīcībā esošās informācijas, jāpamato gan noteiktā muitas vērtība, gan neiespējamība piemērot citas muitas vērtības noteikšanas metodes.

**Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Senāta Administratīvo lietu departamenta**

2005.gada 8.februāra

SPRIEDUMS

lietā Nr. SKA – 20

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators V.Jonikāns,
 senatore E.Vernuša,
 senatore G.Višņakova,

piedaloties pieteicēja pārstāvēm *Z.L.* un *T.B.* un atbildētāja pārstāvim Jānim Boktam, atklātā tiesas sēdē izskatīja *J.L.* individuālā uzņēmuma „L.J.Z.” pieteikumu par Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu lēmumiem, sakarā ar Valsts ieņēmumu dienesta iesniegto kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 27.septembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2000.gada 5.oktobrī Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk - VID) Finanšu policijas pārvaldes darbinieki muitas noliktavā „Sarkons” veica individuālā uzņēmuma „L.J.Z.” (pēc pārreģistrācijas komercreģistrā - individuālais komersants (IK „KEY”) piederošās kravas pārbaudi.

Pieteicējs 2000.gada 24.oktobrī saskaņā ar 2000.gada 30.septembra pavadzīmi (*invoice*) Nr. 107/4 pieteica preces izlaišanai brīvam apgrozījumam ar Latvijas kombinētās nomenklatūras (turpmāk - LKN) kodiem 420 299 000 un 830 160 000 (Vienotais administratīvais dokuments - turpmāk VAD AD IM4 0295/0 - 4308).

Muitas maksājumi tika aprēķināti un nomaksāti, pamatojoties uz pavadzīme norādītajām darījuma vērtībām (atslēgas -0,06 USD/gab., atslēgas - 0,03 USD/gab., breloki-0,10USD/gab.).

[2] Pamatojoties uz VID Finansu policijas pārvaldes pieprasījumu, 2000.gada 26.oktobrī Galvenās muitas pārvaldes Tarifu daļas Preču klasifikācijas nodaļas eksperti veica pieteicējam piederošās kravas un dokumentu pārbaudi, sastādot par to ekspertīzes atzinumu Nr.555 - K. Atzinumā norādīts, ka pieteicēja importētā prece saskaņā ar LKN un Harmonizētās preču aprakstīšanas un kodēšanas sistēmas skaidrojumiem atbilst citiem preču kodiem, nekā norādīts muitas deklarācijā. Proti, KN kods 8301 70 00: slēdzenes, piekaramās un iekālamās no parastiem metāliem; atslēgas minētajiem izstrādājumiem - atsevišķas atslēgas, kuru vērtība 6,80 Ls/kg; KN kods 7117 90 000: mākslīgie juvelierizstrādājumi: - pārējie (breloki), kuru vērtība 6,02 Ls/kg.

[3] Laikā no 2000.gada 20. līdz 22.novembrim VID Rīgas muitas Tarifu daļas vecākā eksperte veica pieteicēja 2000.gada 24.oktobra VAD IM4 0295/0 - 4308 pārbaudi, par ko sastādīts pārbaudes akts Nr. 67. Pārbaudē konstatēts, ka pieteicējs importēto preču muitas vērtības noteikšanai nepamatoti izmantojis darījuma vērtību. Tā rezultātā radies muitas parāds par nepilnīgi nomaksātiem muitas maksājumiem. Parādu sastāda ievedmuitas nodoklis un pievienotās vērtības nodoklis Ls 34,79 un soda nauda tādā pašā apmērā. Aktā norādīts, ka saskaņā ar 1997.gada 17.decembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 428 „Preču muitas vērtības aprēķināšanas kārtība” (turpmāk - Noteikumi Nr. 428) 43.punktu preču muitas vērtību noteikšanai darījuma vērtība nav pielietojama. Preču muitas vērtība tiek noteikta saskaņā ar Muitas likuma 167.pantu (pēc muitas rīcībā esošās informācijas).

[4] Pamatojoties uz sastādīto pārbaudes aktu Nr. 67, VID Rīgas muitas direktors 2000.gada 11.decembrī ar lēmumu Nr. A 14165 noteica piedzīt no pieteicēja muitas parādu Ls 34,79 un soda naudu tādā pašā apmērā. Lēmums pamatots ar Muitas likuma 1.panta 12. un 13.punktu, 165., 167., 176., 184. pantu, 185.panta pirmo daļu, Noteikumu Nr. 428 43.punktu, likuma „Par muitas nodokli (tarifiem)” 1.panta otro daļu, 5.panta pirmās daļas 1.punktu, likuma „Par pievienotās vērtības nodokli” 2.panta otrās daļas 3.punktu un likuma „Par nodokļiem un nodevām” 32.panta pirmo daļu.

[5] Nepiekrītot minētajam lēmumam, pieteicējs to apstrīdējis VID

ģenerāldirektoram, kurš 2001.gada 26.martā ar lēmumu Nr. 16.3/6008 atstājis negrozītu VID Rīgas muitas direktora lēmumu. VID ģenerāldirektors norādījis, ka pieteicējs sniedzis nepatiesas ziņas preču identificēšanai un deklarētā preču muitas vērtība ievērojami atšķiras no muitas iestāžu rīcībā esošajām ziņām, tādējādi radot pamatotas šaubas, vai VAD uzrādītā darījuma vērtība ietver visu Muitas likuma 165.pantā minēto faktiski samaksāto vai maksājamo cenu, kurā ir iekļauti izdevumi, kas atbilstoši minētā likuma 168.pantam jāpieskaita pie faktiski samaksātās vai maksājamās cenas.

[6] 2001.gada 26.aprīlī pieteicējs iesniedzis sūdzību Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā un lūdzis atcelt VID ģenerāldirektora lēmumu. Pieteicējs norādījis, ka apšaubāma ir VID lēmumos norādīto papildus aprēķināto nodokļu maksājumu pareizība, jo nevienā iesniedzējam uzrādītajā dokumentā nav paskaidrojuma, ka tiktu apstrīdēta darījuma metodes izmantošana preču muitas vērtības noteikšanai. Pieteicējs, atbilstoši Noteikumu Nr.428 17.punkta prasībām iesniedzis faktūrrēķina kopiju un nekādas papildus ziņas vai pierādījumus neviena muitas iestāde nav prasījusi. Tas fakts, ka precei piešķirams cits preces kods, nemaina tās vērtību, bet var mainīt tikai piemērojamās nodokļa likmes un kods paredzēts tikai preču identifikācijai, nevis muitas vērtības noteikšanai. Tādējādi nav pamatojuma papildus aprēķinātajai pievienotās vērtības nodokļa un ievedmuitas nodokļa summai. Visbeidzot, VID pieļāvis procesuālos pārkāpumus, jo iesniedzējam nav dota iespēja iepazīties ar ekspertīzes atzinumu, viņš nav brīdināts par pārbaudi, tādējādi VID pārkāpis Administratīvo aktu procesa noteikumos paredzētās tiesības iepazīties ar lietu un sniegt savus paskaidrojumus. Pieteikumā arī norādīts, ka soda nauda nav pieļaujama muitas lietās, jo likuma „Par muitas nodokli (tarifiem)” 54.pants šādos gadījumos paredz tikai disciplinārtbildību, administratīvo atbildību vai kriminālatbildību. Šajā gadījumā amatpersonām ir tiesības piemērot Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹⁴ pantu.

Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa 2002.gada 20.martā atcēlusi VID ģenerāldirektora 2001.gada 26.marta lēmumu Nr. 16.3/6008.

[7] Skatot lietu pēc VID apelācijas sūdzības, Administratīvā apgabaltiesa 2004.gada 27.septembrī atcēlusi VID ģenerāldirektora 2001.gada 26.marta lēmumu Nr 16.3/6008 no tā pieņemšanas dienas. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Administratīvā apgabaltiesa secinājusi, ka muitas nodokli nosaka, pamatojoties uz preces vērtību un muitas tarifu, kas balstīts uz LKN kodu. Atbilstoši

LKN kodam, kura mērķis ir preču identificēšana, tiek noteikts muitas tarifs precei. Tādējādi Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka LKN kods ir paredzēts nodokļa likmes noteikšanai, nevis preces vērtības noteikšanai, jo LKN kodam ir piesaistīta muitas nodokļa likme, nevis preces vērtība. Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa uzskatījusi, ka konkrētajā lietā jauna LKN koda noteikšana nevar ietekmēt muitas maksājumu apmēru, jo muitas nodokļu likme, nosakot precēm jaunu LKN kodu, nav mainījusies. Tādējādi ekspertīzes atzinumā Nr. 555-K bez tiesiska pamata LKN kodam ir piesaistīta preces vērtība.

[7.2] Ņemot vērā iepriekš minēto, Administratīvā apgabaltiesa atzinusi par nepamatotu VID secinājumu, ka ekspertīzes atzinumā Nr.555-K noteiktā vērtība izmantojama muitas maksājumu aprēķināšanai. Tāpat Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka VID nav pamatojis, kāpēc kļūda preces LKN kodā dod pamatu uzskatīt, ka pavadzīmē Nr. 107/4 norādītā darījuma vērtība ir nepatiesa un kāpēc muitas vērtības noteikšanai piemērojama tieši Muitas likuma 167.pantā paredzētā īpašo gadījumu novērtēšanas metode un nav iespējams noteikt preces vērtību pēc citas metodes.

[8] Kasācijas sūdzību par minēto spriedumu iesniedzis VID, lūdzot to atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzībā VID norādījis, ka Administratīvā apgabaltiesa, taisot spriedumu, nepareizi tulkojusi Muitas likuma 167.panta pirmo daļu, kā arī Noteikumu Nr. 428 11., 13. un 43.punktu, kas noteic, ka gadījumā, ja nodokļu administrācijas kontroles rezultātā tiek konstatēts, ka uzņēmuma iesniegtie dokumenti nesatur patiesu informāciju par preču darījumu vērtību, VID ir tiesības deklarēto muitas vērtību neatzīt un noteikt to no jauna. Pieteicējs importētajām precēm ir norādījis nepareizos LKN kodus, tādējādi viņš ir sniedzis nepatiesas ziņas preču identificēšanai. Turklāt pieteicēja deklarētā preču muitas vērtība gandrīz trīs reizes mazāka, nekā muitas rīcībā esošā informācija, līdz ar to VID pamatoti pieteicēja importētajām precēm noteica jaunu muitas vērtību.

[9] Tiesas sēdē VID pārstāvis kasācijas sūdzību uzturēja pēc tajā norādītajiem argumentiem.

Pieteicēja pārstāve paskaidroja, ka tiesas spriedums ir pareizs. Atslēgu cenas esot dažādas - no santīmiem līdz 10 latiem. Pieteicējs deklarācijā norādījis darījuma cenu, VID citas cenas noteikšanu neesot pamatojis.

Motīvu daļa

[10] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 347.pantu tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu pārsūdzētajā daļā [...] un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā.

[11] VID kasācijas sūdzībā norādījis un to konstatējusi arī Administratīvā apgabaltiesa, ka pieteicējs importētās preces - atslēgas un atslēgu piekariņus - deklarējis ar nepareizu Latvijas kombinētās nomenklatūras kodu. No tā izriet, ka pieteicējs ir ievēdis Latvijā nevis to preci, kuru, uzrādot attiecīgu LNK, norādījis muitas deklarācijā, bet gan citu preci.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā Administratīvās apgabaltiesas secinājums, ka jauna koda piešķiršana ievestajām precēm pati par sevi neietekmē muitas maksājumu apmēru, ir pareizs. Tomēr preces vērtība, ja tai ir cits LKN kods, var arī atšķirties. Ņemot vērā, ka muitas maksājumi nosakāmi no preču muitas vērtības, muitas iestādēm Administratīvā departamenta ieskatā bija pamats pārliecināties, vai deklarācijā ir norādīta patiesā muitas vērtība, kas atbilstoši Muitas likuma 161.pantam tiek ņemta par pamatu muitas maksājumu aprēķināšanā. Šādas muitas amatpersonu tiesības izriet no Noteikumu Nr.428 13.punkta, kurā noteikts, ka tad, ja pēc muitas vērtības noteikšanas ir noskaidrots, ka tās noteikšanai iesniegtās ziņas bijušas nepatiesas vai kļūdainas, noteiktā muitas vērtība netiek atzīta un muitas vērtību nosaka no jauna.

[12] Kā atzīts tiesu praksē (Senāta spriedums 2004.gada lietā SKA-64) iemesls muitas vērtības noteikšanai no jauna nav nedz deklarētājā vaina nepatiesu vai nepilnīgu ziņu sniegšanā, nedz muitas amatpersonas vaina patiesās muitas vērtības nepareizā noteikšanā, bet gan objektīvi konstatēta nepareizība, ko nepieciešams izlabot. Savukārt no kasācijas sūdzības izriet, ka muitas deklarācijā norādītā preces vērtība ir gandrīz trīs reizes mazāka nekā pēc muitas rīcībā esošās informācijas. Tāpēc Administratīvajai apgabaltiesai atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103.pantam bija jāvērtē muitas amatpersonu rīcības tiesiskums, nosakot no jauna preču muitas vērtību un aprēķinot muitas maksājumus.

[13] Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka VID muitas iestāžu amatpersonas nav pamatojušas, kāpēc kļūda preces LKN kodā dod pamatu uzskatīt, ka pavadzīmē Nr. 107/4 norādītā darījuma vērtība ir nepatiesa un kāpēc muitas vērtības noteikšanai

piemērojama tieši Muitas likuma 167.panta paredzētā īpašo gadījumu novērtēšanas metode un nav iespējams noteikt preces vērtību pēc citas metodes. Administratīvo lietu departaments šādu Administratīvās apgabaltiesas secinājumu atzīst par pareizu.

Saskaņā ar Muitas likuma 165.pantu muitas vērtība ir preces darījuma vērtība, tas ir, cena, kas faktiski ir samaksāta vai maksājama par precēm, kad tās pārdod eksportam un ieved Latvijas Republikas muitas teritorijā. Atbilstoši minētā likuma 166.pantam tikai tad, ja muitas vērtību nevar noteikt pēc darījuma vērtības, secīgi tiek izmantotas šā panta otrās daļas 1.- 4. punktā minētās metodes, turklāt pēc deklarētajā pieprasījuma 3.un 4. punktā minētās metodes tiek izmantotas apgrieztā secībā. Panta otrā daļa nosaka, ka novērtējamo preču muitas vērtība tiek pielīdzināta:

1) vienādu preču darījuma vērtībai, kuras pārdotas izvešanai uz Latvijas Republikas muitas teritoriju un izvestas vienlaikus ar novērtējamām precēm;

2) līdzīgu preču darījuma vērtībai, kuras pārdotas izvešanai uz Latvijas Republikas muitas teritoriju un izvestas vienlaikus ar novērtējamām precēm;

3) vērtībai, kas pamatota uz vienas vienības cenu, par kādu Latvijas Republikas muitas teritorijā ar vislielāko noietu tiek pārdotas ievestās vienādas vai līdzīgas preces ar pārdevēju savstarpēji nesaistītām personām;

4) saliktai vērtībai (muitas vērtībā tiek iekļauta izejvielu, materiālu, detaļu un tml. vērtība, peļņa, izdevumi par preču nogādāšanu līdz Latvijas Republikas muitas robežai.

[14] Muitas likuma 167. pants savukārt nosaka, ka muitas vērtību pēc Latvijas muitas teritorijā esošajām ziņām nosaka tad, ja to nevar noteikt saskaņā ar šā likuma 165. pantu un 166. pantu. Līdz ar to no šīm tiesību normām izriet, ka konkrētajā lietā piemērotā preču muitas vērtības noteikšanas metode ir izņēmuma metode, kura ir piemērojama tad, ja muitas vērtību nevar noteikt pēc citām novērtēšanas metodēm.

Administratīvo lietu departamenta ieskatā VID amatpersonas, izdodot pārsūdzēto administratīvo aktu, pieļāvušas rupjus procesuālus pārkāpumus. Laikā, kad pārsūdzētais administratīvais akts tika izskatīts sākotnējā un apstrīdēšanas stadijā iestāžu lēmumu pieņemšanā bija piemērojami Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnijā izdotie noteikumi Nr.154 „Administratīvo aktu procesa noteikumi” (turpmāk - Noteikumi Nr. 154).

[14.1] Noteikumu Nr. 154 49.punkts noteica, ka pēc pārvaldes procesa ierosināšanas iestāde konstatē lēmuma pieņemšanai nepieciešamos faktus. Tātad šajā lietā bija nepieciešams konstatēt ievesto preču patieso vērtību. Kā konstatējusi

Administratīvā apgabaltiesa, **VID** Galvenās muitas pārvaldes Tarifu daļa, nosakot precēm LKN kodus, vienlaikus noteica arī preču muitas vērtību. Ekspertīzes atzinumā noteiktajai preces muitas vērtībai trūkst jebkāda pamatojuma. Pārbaudes aktā, kas sastādīts, pamatojoties uz šo ekspertīzes atzinumu, norādīta ekspertīzes noteiktā preču muitas vērtība, pievienojot vispārēju pamatojumu - pēc muitas rīcībā esošās informācijas, bet Rīgas muitas direktora lēmumā šajā aspektā nekāds pamatojums nav norādīts. Muitas rīcībā esošās informācijas avoti nav atklāti. Līdz ar to nav izpildīta Noteikumu Nr.154 63.punkta prasības par to, ka administratīvajā aktā ir jānorāda tā pamatojums.

[14.2] Kā jau norādīts iepriekš, preces muitas vērtība nosakāma pēc muitas rīcībā esošās informācijas tikai tad, ja nav iespējams piemērot citas, t.i. Muitas likuma 165. un 166.pantā paredzētās muitas vērtības noteikšanas metodes. No tā izriet, ka, izpildot Noteikumu Nr.154 63.punkta prasības lēmumā bija jānorāda apsvērumi, kuru dēļ nav iespējams piemērot citas muitas vērtības noteikšanas metodes. Šādi apsvērumi nav izdarīti sākotnējā lēmuma pieņemšanas stadijā. Šie trūkumi nav novērsti arī administratīvā akta apstrīdēšanas stadijā. Kaut gan pieteicējs pieņemto lēmumu apstrīdējis, pēc būtības apšaubot noteiktās muitas vērtības pamatotību un Muitas likuma 167. panta piemērošanu, izskatot iesniegumu par sākotnējā lēmuma apstrīdēšanu, **VID** ģenerāldirektora lēmuma pamatojumā nekāda papildus argumentācija nav sniegta. Līdz ar to VID amatpersonas pārkāpušas arī Noteikumu Nr. 154 81.punkta prasības par to, ka tad, ja iesniegumam ir pievienots apstrīdēšanas pamatojums, iestādes lēmuma pamatojumā jābūt arī papildus argumentācijai attiecībā uz šo iesniedzēja pamatojumu.

[14.3] Tiesā lietas izskatīšanas laikā **VID** pārstāvis nav iesniedzis pierādījumus, kas apstiprinātu precēm noteikto muitas vērtību un neiespējamību muitas preču vērtības noteikšanai piemērot vienādu vai līdzīgu preču novērtēšanas metodi.

[15] Administratīvo lietu departaments uzskata, ka Administratīvā apgabaltiesa pareizi secinājusi, ka pārsūdzētie **VID** amatpersonu lēmumi ir nepamatoti un atceļami, tāpēc kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348. panta 1. punktu un 345. pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Administratīvās apgabaltiesas 2004.gada 27.septembra spriedumu atstāt negrozītu.
Valsts ieņēmumu dienesta kasācijas sūdzību noraidīt.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs	senators	V.Jonikans
	senatore	E.Vernuša
	senatore	G.Višņakova